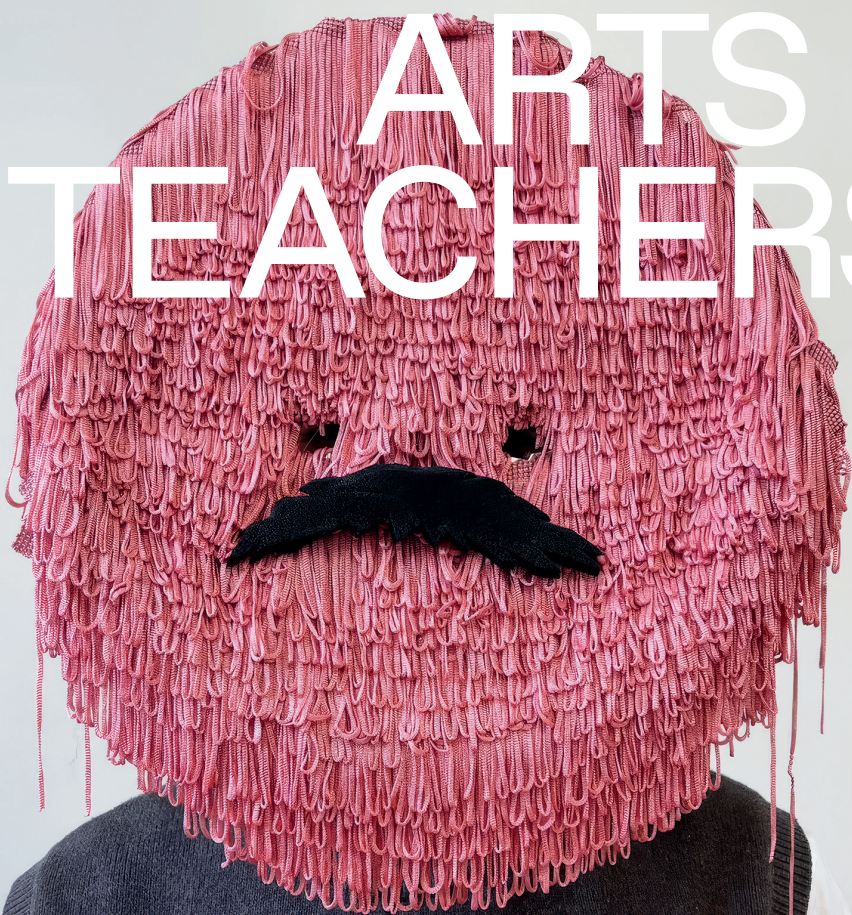

SECRET ARTS TEACHERS

A person is shown from the chest up, wearing a mask made of red string. The mask has a black mustache and two small black eyes. The person is wearing a grey vest over a white shirt. The background is a plain, light grey.

Klaslokaal als
kunstpraktijk

TENTOONSTELLINGSGIDS

TENTOONSTELLING

11 –
27 SEP '26

DOCENTEN

Amber Trumpie
Diet Borst
Gina Sanches
Hedwig Visser
Iris de Vries
Jan Tensen
Jelke de Gooijer
Jesse van Delft
Lili Liane van Doorninck
Lola Kloosterman
Manuela Jalimsing
Naomi Jansen
Renée van Schijndel
Saskia van Heugten
Stephanie Koning
Sveva de Valk
Tessa Smal
Thijmen Burgerhout
Vera van Lierop

GASTCURATOR

Kevin van Braak

GRAFISCH ONTWERP

Anne Hitzges

Met dank aan alle
leerlingen die aan
het project hebben
deelgenomen

SECRET ARTS TEACHERS

Klaslokaal als
kunstpraktijk

INLEIDING

FRAMER FRAMED

Kunst biedt de mogelijkheid om bestaande denkbeelden te bevragen en ruimte te scheppen voor andere manieren van kijken, denken en handelen. Voor Framer Framed is educatie geen aanvulling op het artistieke programma, maar een integraal onderdeel ervan. Leren wordt daarbij niet opgevat als een lineair proces van kennisoverdracht, maar als een collectieve praktijk waarin kennis ontstaat in relatie tot anderen. Vanuit deze benadering staan (un)learning, samenwerking en kritische reflectie centraal. Horizontale processen en gedeeld eigenaarschap vormen het uitgangspunt. Via kunst kan de wereld kritisch worden onderzocht en kunnen er nieuwe verbindingen worden gelegd tussen mensen, verhalen en perspectieven.

Deze visie vormt de basis van een langdurige samenwerking tussen Framer Framed, de Breijner Academie en het lectoraat Kunsteducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Sinds 2018 onderzoeken we gezamenlijk de raakvlakken tussen kunst en onderwijs. De tentoonstelling *Teacher as Conceptual Artist* (2018), die voortkwam uit de samenwerking met kunstenaar Jorge Lucero, vormde daarin een belangrijk vertrekpunt. Volgens Lucero is het kunstenaarschap van de docent geen methode, maar ‘a filter, a way of thinking’, een manier van kijken die uitnodigt om onderwijs te benaderen als een artistieke praktijk waarin experiment, verbeelding en het bevragen van bestaande structuren centraal staan. Deze gedachte werd verder ontwikkeld binnen *Dealing with the Real Stuff* (2022–2025), waarin werd onderzocht hoe activistische kunst en hedendaagse artistieke strategieën leerlingen kunnen stimuleren om kritisch na te denken over de samenleving en hun eigen positie daarin.

Secret Arts Teachers brengt deze lijnen samen, maar neemt zowel de leerlingen als de docenten als vertrekpunt. De tentoonstelling laat zien hoe de docenten hun kunstenaarschap verweven met hun onderwijspraktijk en hoe het klaslokaal kan functioneren als een ruimte voor artistiek experiment, collectieve kennisproductie en maatschappelijke verbeelding. De interdisciplinaire werken die hier worden gepresenteerd zijn het resultaat van processen waarin docenten en leerlingen gezamenlijk nieuwe vormen van auteurschap, samenwerking en betekenisgeving hebben ontwikkeld. Veel van deze vernieuwende onderwijspraktijken blijven doorgaans verborgen achter de muren van de school. Door ze zichtbaar te maken binnen de context van Framer Framed, worden leerlingen en docenten niet benaderd als deelnemers aan een onderwijsproject, maar als makers en denkers wier werk en perspectieven een volwaardige plaats innemen binnen het hedendaagse kunstenveld. *Secret Art Teachers* nodigt uit om met een andere blik naar het klaslokaal te kijken, als een plek waar artistieke praktijk en collectieve verbeelding samenkomen. Stap in de wereld van de leerlingen en docenten en ontdek welke verhalen ze te vertellen hebben.

SECRET ARTS TEACHERS: KLASLOKAAL ALS KUNSTPRAKTIJK

EMIEL HEIJNEN, MELISSA BREMMER, SANNE KERSTEN EN OSKAR MAARLEVELD

‘Gezocht: avontuurlijke kunstdocenten die lid willen worden van een geheim collectief waarin je de raakvlakken tussen je artistieke en educatieve werk gaat onderzoeken.’ Deze oproep vormde de aftrap van het internationale project Secret Arts Teachers (SAT). In Engeland, België, Servië en Nederland werd deze anonieme oproep gedaan aan kunstdocenten die in alle vrijheid wilden experimenteren en durfden te (mis)lukken, zonder opgelegde voorwaarden of dwingende blikken van buitenaf. Het ‘geheime’ aspect was daarom cruciaal: het bood kunstdocenten de mogelijkheid om hun lessen onder de radar te vernieuwen.

In elk land werd een diverse groep kunstdocenten geselecteerd, verspreid over verschillende regio's, leeftijden en disciplines. Zij committeerden zich aan twee doelen: gedurende het schooljaar het klaslokaal benaderen als kunstpraktijk en in 2026 een groepstentoonstelling met werken van hun leerlingen in een kunstinstitution realiseren.

Vanaf 2024 kwamen twintig kunstdocenten uit het primair en voortgezet onderwijs tweemaandelijks samen bij het lectoraat Kunsteducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, initiatiefnemer van het project. Onder begeleiding van kunstenaar en docent Oskar Maarleveld wisselden zij vanuit verschillende disciplines lesideeën en ervaringen uit. Daarnaast verzorgden kunstenaars en kunstdocenten Andrea Palašti, Pavèl van Houten, Lobke van Kommer, Evelien Kanter van Theater Artemis, Erik Schrooten en Bert Appermont inspiratiesessies die de Secret Arts Teachers hielpen hun onderwijspraktijk te vernieuwen.

In september 2025 ging het traject een intensieve fase in. Samen met Framer Framed en curator Kevin van Braak werkten de deelnemers toe naar een groepstentoonstelling. Het concept Teacher as Conceptual Artist bood daarbij concrete handvatten. Deze benadering verzet zich, in de woorden van Lucero (2011), tegen de ‘needlessly polar opposites of art and pedagogy’ en beschouwt de klas als een sociale en conceptuele kunstpraktijk. De SAT-deelnemers benaderden hun klas steeds meer als een tijdelijk kunstcollectief en de leerlingen als medemakers. Zowel docent als leerling namen meer risico's, terwijl het leerproces zelf onderdeel werd van het werk.

Daarnaast werkten de deelnemers met de ontwerpprincipes van Wicked Arts Assignments, waaruit nieuwe kunstopdrachten voortkwamen die ruimte lieten voor onzekerheid, spel en mislukking, zoals 'Maak een activistische demonstratie over alles waar je over twijfelt' of 'Vervals een meesterwerk op een creatieve manier'.

Er bestaat een hardnekkig beeld van scholen als instellingen die kunst en creativiteit onderdrukken ten gunste van orde en discipline. Dit kan kunstenaars en kunstdocenten ertoe brengen deze 'kille leerfabrieken' te mijden. 'Schools kill creativity', brieste Sir Ken Robinson in zijn beroemde TED-talk. Onderzoeker Haanstra schreef dat 'schoolkunst getemd wordt door schoolse voorwaarden', terwijl Swift en Steers kunsteducatie zelfs als 'orthodox' typeren.

Maar biedt de school niet juist veiligheid en ruimte voor artistiek avontuur? Doordat kunstdocenten dag in dag uit hun leerlingen zien, bouwen zij een persoonlijke band met hen op en kunnen zij hen aanmoedigen om te onderzoeken en te experimenteren. Zo wordt het klaslokaal een kunstpraktijk en de kunstdocent een community artist binnen het schoolsysteem. Artistieke samenwerking speelt daarbij een sleutelrol, zowel tussen leerlingen onderling als tussen docent en leerlingen.

Natuurlijk kent de school ook beperkingen: roosters, beoordelingen en allerlei regels. Wij geloven echter in wat bell hooks formuleert: 'The classroom remains the most radical space of possibility.' De groepspresentatie Secret Arts Teachers toont eigenzinnig en verrassend werk van leerlingen, van *Emergency Choreographies* tot een collectief klasuniform. De presentatie laat zien wat er mogelijk is als je kunst en onderwijs niet gescheiden benadert, maar als twee domeinen die elkaar op dynamische wijze kunnen versterken!

DOCENTEN EN KUNSTWERKEN

AMBER TRUMPIE

Activisme vol twijfel (2025/2026)

Wicked opdracht: Maak een activistische demonstratie over alles waar je over twijfelt

Makers: Leerlingen 1 vwo, Stedelijk Dalton Lyceum, Dordrecht

Materiaal: Tekst, beweging, henzelf

De theaterdocent Amber Trumpie durfde het drie weken lang aan om actief met haar eersteklas vwo-leerlingen te twijfelen. Over alles en niks hardop twijfelen en je er niet voor schamen, maar er juist mee pronken! Hun grootste twijfels worden in dit werk hardop uitgesproken.

Het is belangrijk om te twijfelen en dat hardop uit te spreken in deze polariserende wereld. Juist door te twijfelen kunnen we ons weer openstellen en luisteren. Dit is een ode aan de twijfel.

Laat je verrassen en meevoeren, ervaar het (on)gemak van twijfel... Als je durft.

DIET BORST

Gevoelsmeter (2026)

Wicked opdracht: Haak een ketting met de draadkleur die jouw gemoedstoestand reflecteert

Makers: Leerlingen 4 havo, 4 en 5 vwo, Wateringse Veld College, Den Haag

Materiaal: Wollen draden in zes spectrumkleuren, bewaarboxen, notitieformulier en bewaarzakje voor de leerling

Docent kunstvakken Diet Borst ontwikkelde het project *Gevoelsmeter* op basis van haar observatie dat sociale interactie het leren tijdens de les geregeld verstoort. Haar Haagse leerlingen (gen Z'ers, digital natives) raken snel afgeleid en hechten veel waarde aan hun mobiele telefoon. Werken met de handen is niet vanzelfsprekend. In dit project kiest de leerling een kleur uit op basis van de vraag 'Hoe voel je je nu?', ontvangt de bijbehorende draad en gaat daarmee vingerhaken. Na afloop noteert de leerling de datum, kleur, tijdsduur en lengte van de ketting.

Het resultaat maakt zichtbaar hoe sociale onrust een tastbare vorm krijgt. De uniciteit van de deelnemers manifesteert zich in de lengte van de ketting, de werkwijze en het kleurgebruik van de draden. Het werken met de handen stimuleert een intuïtieve manier van handelen en kan bijdragen aan mentale rust en concentratie. De interventie helpt tegen cognitieve overbelasting en onrust.

GINA SANCHES

***Wegwerp pubers* (2026)**

Wicked opdracht: Leg je binnen- en buitenschoolse leven vast met een wegwerpcamera

Makers: Lea, Kiara, Senna en Mila, 2 havo, Spinoza Lyceum, Amsterdam

Materiaal: Fotografie

Het fotoproject *Wegwerp pubers* toont het resultaat van vijf scholieren die gedurende een half jaar hun leven documenteerden met wegwerpcamera's. Zij kregen van docent beeldende vorming Gina Sanches de opdracht om hun alledaagse leven – zowel binnen als buiten de school – vast te leggen. Door te werken met wegwerpcamera's ontstaat een directe, ongepolijste beeldtaal die dicht bij de leefwereld van de leerlingen blijft. Het project onderzoekt de 'tussenruimte': de informele laag binnen verschillende contexten.

De foto toont geen spectaculaire gebeurtenis, maar een klein, intiem moment dat anders gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. In de schoolse omgeving kunnen situaties ontstaan die voor buitenstaanders vaak onzichtbaar blijven: een blik tussen leerlingen, een subtiel gebaar van een docent, een korte interactie in de gang. Buiten school verschuift het perspectief naar vriendschap, vrijheid en eigenheid.

Klasuniform (2026)

Wicked opdracht: Ontwerp één collectief klasuniform en draag het tijdens de les

Makers: Leerlingen 2 en 3 havo en 2 atheneum, klas 2A2 en 2H1 (2024-2025), klas 3H2 en 2H1 (2025-2026), Spinoza Lyceum, Amsterdam

Materiaal: Textiel

Voor dit project ontwierpen meerdere klassen één collectief klasuniform dat zij als groep kunnen dragen. Aan de buitenkant zie je een uniform, maar de verborgen binnenkant bevat geheimen en stiekeme boodschappen tussen leerlingen. Docent beeldende vorming en modeontwerper Gina Sanches vroeg de leerlingen om na te denken over hun rol binnen de school en hun onderlinge verbondenheid.

De buitenkant van het uniform weerspiegelt de schoolse wereld, terwijl de geheime binnenkant de eigen wereld en codes van de leerlingen reflecteert. Gekleed in het uniform verzorgen de leerlingen rondleidingen tijdens de expositie, waardoor het werk een performatief en participatief karakter krijgt. De bezoeker ervaart zowel de visuele uitstraling van de groep als de verhalen die zich binnen het uniform verbergen.

***Me Against the World*
(Emergency Choreographies) (2026)**

Wicked opdracht: Maak een noodchoreografie om te (over)leven met een wereldprobleem dat je raakt

Makers: Verschillende leerlingen van dansschool Dansemiek, Muiderberg

Materiaal: Video-installatie

De video-installatie *Me Against the World* ontstond uit gesprekken die dansdocent en fotograaf Hedwig Visser met haar leerlingen voerde over hun angsten voor de toekomst: oorlog, klimaatverandering, digitalisering en andere wereldproblemen. Daarbij viel op hoe betrokken de leerlingen zijn bij problemen die ogenschijnlijk ver van hen af staan. De vraag: 'Welke superkracht heb je nodig om de wereld te kunnen redden?' vormde het vertrekpunt voor een collectief choreografisch onderzoek.

Samen met de dansers vertaalde Visser dit onderzoek naar de video-installatie *Emergency Choreographies*. Niet de ramp zelf staat centraal, maar de vraag wat een kind nodig heeft wanneer de wereld onzeker wordt. Welke bewegingen ontstaan vanuit het verlangen naar veiligheid, vrijheid, autonomie en verbinding? De installatie brengt de choreografieën van de leerlingen samen en maakt voelbaar hoe kinderen zich verhouden tot een wereld die groter is dan henzelf.

Guerilla kunst (2025)

Wicked opdracht: Maak een guerilla kunstwerk

Makers: Leerlingen 1 vmbo basis/kader, Tabor College d'Ampte, Hoorn

Materiaal: Mixed media

Docent beeldende vorming Iris de Vries liet haar leerlingen kleine 'geheime' kunstwerken maken en verstoppen op onverwachte plekken in de school: in kasten, achter deuren en onder bureaus. Zo ontstonden onverwachte ontmoetingen met kunst, bijvoorbeeld wanneer iemand nietsvermoedend een lade opent en ineens een kunstwerk aantreft. Een onverwachte ontdekking die een glimlach veroorzaakt en de dag nét wat mooier maakt.

Het experiment zette de leerlingen aan het denken over kunst buiten de traditionele tentoonstellingsruimtes. Waar hoort kunst eigenlijk thuis? En welk effect heeft het wanneer je kunst tegenkomt op een plek waar je het niet verwacht? Zo daagt dit project de leerlingen uit om anders te kijken naar hun omgeving én naar de plaats van kunst in het dagelijks leven.

Richt je eigen politieke partij op!
(2026)

Wicked opdracht: Richt je eigen politieke partij op!

Makers: Leerlingen 3 vmbo-kader,
Tabor College d'Ampte, Hoorn

Materiaal: Mixed media

Samen met haar leerlingen richtte docent beeldende vorming Iris de Vries tijdens de kunstles politieke partijen op. De leerlingen doken in de wereld van standpunten, slogans en campagnes en onderzochten wat het betekent om een standpunt in te nemen. Ze ontdekten dat je kan bepalen wat je zelf belangrijk vindt en daarvoor kan durven uitkomen.

Vervolgens bedachten zij eigen partijen met ideeën over school, van flexibele roosters en 'patatvrijdag' tot 'durven jezelf te zijn!'. Zo veranderde de kunstles in een mini-democratie vol posters, overtuigende speeches en heel veel enthousiasme. Wat zou jij op school willen veranderen of verbeteren?

JAN TENSEN

СУПЕРСИЛЕ / *Superkrachten* (2026)

Wicked opdracht: Schrijf je eigen rap op het thema superkrachten

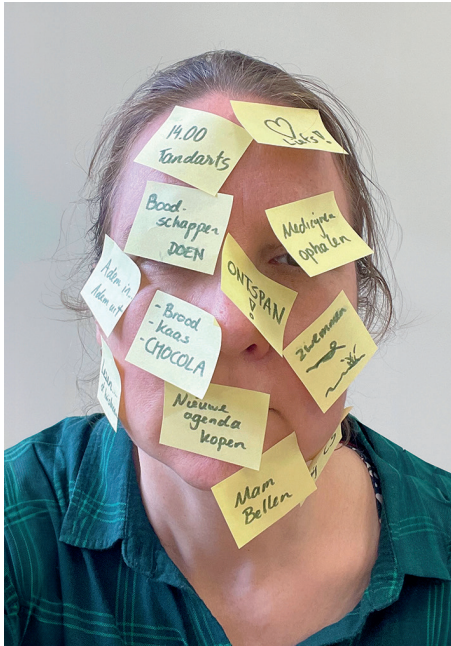
Makers: Izzy, Aya, Chamarro, Jashan, Isabella, Trayvon, Jenero, Rania van basisschool De Blauwe Lijn, Amsterdam Zuidoost en Jan Tensen

Materiaal: Videoclip, audiotrack

Theatermaker en rap- en spokenworddocent Jan Tensen ontwikkelde samen met docent en rapper Milica Sekulić een internationaal rapproject. Sekulić werkte met haar leerlingen in Servië; Tensen met zijn leerlingen in Nederland. Zo werden twee landen met uiteenlopende maatschappelijke en politieke contexten verbonden door dezelfde hiphopcultuur.

De leerlingen ontdekten op een laagdrempelige manier de oorsprong van hiphop en kregen tools om hun eigen raps te schrijven rond het thema 'superkrachten': kracht vinden, boven jezelf uitstijgen en gehoord worden. De video vertaalt hun teksten en performance naar een videoclip. Via koptelefoons kunnen bezoekers daarnaast luisteren naar nummers van Tensens album *codex ferox*, waaronder *battle tip*, een rauwe, minimalistische track die hij samen met Micka Lifa, de artiestennaam van Milica Sekulić, maakte.

JELKE DE GOOIJER

STGS BV-project (2024–2025)

Wicked opdracht: Bouw een tiny huis voor op het STGS park

Makers: Klas 3A, 3B, 3C, Stedelijk Gymnasium Schiedam

Materiaal: Mixed media

In de huidige woningmarkt kan het ontwerpen en op schaal bouwen van een eigen tiny house een belangrijke vaardigheid worden. De leerlingen van docent beeldende vorming Jelke de Gooijer gingen hiermee aan de slag binnen het project *Stichting Gezellig Samen zijn* 'Bijzonder Verblijven' (STGS BV).

Voor het project ontwierp Jelke de Gooijer een fictief huisjespark waarin leerlingen zich inschreven voor hun favoriete kavel, waarna zij een woning voor die specifieke plek ontwierpen. Binnen enkele randvoorwaarden – zoals beperkingen in omvang, voorzieningen en kavelgrenzen – kregen de leerlingen veel creatieve vrijheid. Samenwerking, materiaalkeuze en de manier van uitwerken konden zij grotendeels zelf bepalen. Het resultaat is een verzameling eigenzinnige huisjes.

***Tijdtekeningen* (2026)**

Wicked opdracht: Maak met de hele school een tijdelijk kunstwerk op het schoolplein

Makers: Kinderen en leraren van verschillende basisscholen

Materiaal: Trechters en zand

In de performances van theaterdocent Jesse van Delft onderzoeken leerlingen en leraren hoe tijd verstrijkt, vertraagt en uiteindelijk alles uitwist. *Tijdtekening** werd meermaals uitgevoerd door leerlingen en leraren op schoolpleinen, waar zij samen tijdelijk een kunstwerk van zand maakten. 'Time is both the most precious resource and the one most constrained,' zegt onderwijsonderzoeker Sakinah Alhadad (2026).

Ook *Tijdtekening* bestaat slechts kort. Zoals melktanden uitvallen, schoenen te klein worden en juffen en meesters worden uitgezwaaid, zo nemen de deelnemers afscheid van het kunstwerk zodra het voltooid is. Bij het verlaten van de school staan leerlingen en ouders eerst bij het werk stil. Daarna vervaagt het langzaam. Na een week gaat het volledig op in de wind, regen en voetstappen. Wat blijft is de herinnering en de oefening in loslaten.

**Tijdtekening kwam tot stand in samenwerking met Theo van Delft.*

LILI LIANE VAN DOORNINCK

Reinventing the White Cube (2024-2025)

Wicked opdracht: Maak een mini-museum

Makers: Leerlingen 1 havo/vwo, klas 1A (2024), klas 1A (2025), klas 1C (2025), Gerrit van der Veen College, Amsterdam

Materiaal: Mixed media

In het mixed-mediawerk *Reinventing the White Cube* presenteren eersteklassers van docent beeldende vorming Lili Liane van Doorninck hun visie op het museum van de toekomst. Zij ontwierpen museumruimtes die aansluiten bij hun eigen interesses en behoeften. De mini-musea zijn samengebracht tot één groot bouwwerk: een toren van Babel waarin traditie en vernieuwing over elkaar heen buitelen.

Het werk maakt deel uit van het project 'De kunstrijker van nu leert van de kunstmaker van de toekomst'. Daarin filosoferen jongeren over de vraag: wat is kunst? Wat wordt kunst? Wat zou kunst kunnen, moeten of mogen zijn? Zo spreken Amsterdamse leerlingen zich in woord en beeld uit over de toekomst van de kunst: ongefilterd en vooral zonder artspeak.

***Rethinking Art* (2026)**

Wicked opdracht: Schrijf een manifest over wat kunst zou moeten zijn.

Makers: Pippa, Rivka, Noï, Sicilia, Boris en Ramses, 4 havo/vwo, Gerrit van der Veen College, Amsterdam

Materiaal: Mixed media

Wat gebeurt er als wij leerlingen vragen om kunst opnieuw te definiëren? In het mixed-mediawerk *Rethinking Art* presenteren vierdeklassers manifesten over hoe de kunst van de toekomst eruit zou moeten zien. Bezoekers kunnen deze visies op zich laten inwerken en in de commentaarsectie inhoudelijk reageren.

Dit werk maakt deel uit van het project 'De kunstrijker van nu leert van de kunstmaker van de toekomst' van docent beeldende vorming Lili Liane van Doorninck, waarin ze jongeren laat filosoferen over vragen als: wat is kunst? Wat wordt kunst? Wat zou kunst kunnen, moeten of mogen zijn? Hierin spreken Amsterdamse leerlingen zich in woord en beeld uit over de toekomst van de kunst, zonder filter en vooral: zonder *artspreek*.

Losertrap (2026)

Wicked opdracht: Doe een creatieve interventie om de status van de schooltrap te verbeteren

Makers: Leerlingen 2 en 3 vwo, Revius Lyceum, Wijk bij Duurstede

Materiaal: A3 print, mixed media

In deze serie bewerken leerlingen van docent beeldende vorming Lola Kloosterman een afbeelding van een trap tot een creatieve interventie. Aanleiding was haar observatie dat leerlingen binnen de school bepaalde plekken als taboe bestempelen. Dit fenomeen manifesteerde zich op haar school in de vorm van een grote trap in de kantine die door leerlingen als 'de losertrap' werd bestempeld. Een leerling vertelde haar onomwonden: 'Voordat ik naar deze school ging, had mijn broer al tegen mij gezegd dat ik niet op de trap moest gaan zitten.'

Om leerlingen meer eigenaarschap over deze onbenutte ruimte te geven en hen bewust te maken van vooroordelen en pestgedrag, liet Kloosterman hen interventies ontwerpen die de sociale status van de trap zouden veranderen. Zo veranderde een plek met een negatief label in een ruimte vol creatieve mogelijkheden.

***Waar ga JIJ voor staan?* (2026)**

Wicked opdracht: Protest! Geef vorm aan wat je raakt, zonder dat je het meteen uitspreekt.

Makers: Leerlingen 4 havo en 4 vwo, Hofstad Lyceum, Den Haag

Materiaal: Stickers, graffiti, doek en vloersilhouet

In het beeldend werk *Waar ga JIJ voor staan?* onderzoeken leerlingen van docent beeldende vorming Manuela Jalimsing verschillende vormen en uitingen van protest. Van stickers tot graffiti: de veelkleurige stemmen van de leerlingen maken zichtbaar waar ze voor staan.

In haar onderwijspraktijk ziet Jalimsing dat leerlingen voortdurend protesteren, hetzij bewust, of onbewust. Door hun houding beeldend te onderzoeken en vorm te geven, leren de leerlingen een steviger positie te kiezen en verder te kijken dan alleen het eigen belang. Tegelijk verdiepen zij zich in een onderwerp en leren zij bronnen kritisch te beoordelen – niemand wil tenslotte een complotflater slaan.

NAOMI JANSEN

***De mislukte verzameling* (2026)**

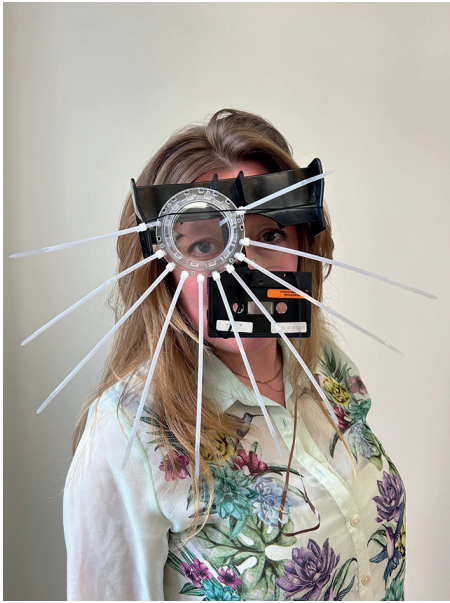
Wicked opdracht: Maak werk van mislukte kunst uit de prullenbak

Makers: Leerlingen 1 en 2 vmbo-kader/mavo en mavo, De mavo Vos, Vlaardingen

Materiaal: Weggegooide proppen papier

De installatie *De mislukte verzameling* bestaat uit afgedankte en weggegooide kunstwerken uit de prullenbakken van de klas. Daarmee onderzoekt docent beeldende vorming Naomi Jansen hoe ideeën over falen en perfectie ontstaan binnen het klaslokaal. De verfrommelde werken roepen vragen op: wanneer is iets mislukt? Wanneer is iets niet goed genoeg?

De installatie onthult de voortdurende strijd die veel leerlingen voeren tijdens hun maakproces: hun zoektocht naar perfectie en hun twijfels over hun eigen kunnen. Door deze ‘mislukte’ werken te verzamelen en opnieuw te presenteren, verschuift hun betekenis van waardeloos naar waardevol. Het oordeel maakt plaats voor het proces van proberen, falen en opnieuw beginnen. *De mislukte verzameling* nodigt de toeschouwer uit om anders te kijken naar falen en succes en te reflecteren op de vraag wanneer iets werkelijk goed genoeg is.

***Obstructie obstakels* (2026)**

Wicked opdracht: Maak een eigen werk op basis van een door je docent gegeven, persoonlijke artistieke interventie

Makers: Leerlingen 4 havo, klas 4HV, Montessori Lyceum Pax, Amsterdam

Materiaal: Flipboekjes

Deze flipboekjes tonen de eerste reacties van leerlingen nadat zij hun *Obstructie obstakel* hebben gekregen: een persoonlijke opdracht die hen uitdaagt om tijdens het maken van een kunstwerk te experimenteren. Opdrachten variërend van 'jouw werk is minimaal 1 m²' tot 'jouw werk is eetbaar'.

Theaterdocent Renée van Schijndel verzorgt het eindexamenvak Kunst, waarin leerlingen een autonoom werk mogen maken binnen een kunstdiscipline naar keuze. Na een tijdje begon het haar op te vallen dat leerlingen hierbij de neiging hebben om te kiezen voor wat ze al beheersen. In plaats van te experimenteren maken ze iets waar ze al goed in zijn. Daarom bedacht zij voor iedere leerling een eigen *Obstructie obstakel*: een speelse interventie die hen uitdaagt hun comfortzone te verlaten en nieuwe mogelijkheden te verkennen.

***Monster Merch* (2026)**

Wicked opdracht: Teken monsters en verlos jezelf van tekenangst!

Makers: Leerlingen 3 havo, klas 3H1, Spinoza Lyceum, Amsterdam

Materiaal: Merchandise: van shirts tot tassen tot kaarten

Weet je niet wat je kunt tekenen, of loop je snel vast? Pak een stiften en teken binnen één minuut een monster! Met deze opdracht ging docent beeldende vorming Saskia van Heugten de angst van haar leerlingen voor het 'niet kunnen tekenen' te lijf. Monsters hebben geen vaste vorm en bieden eindeloze creatieve vrijheid: ze kunnen nooit 'mislukken'.

De opdracht mondde uit in *Monster Merch*: van monsterbehang en kaarten tot monstertassen en T-shirts. Een aantal monstercreaties is overgezet naar een zeefdrukraam en is bij Framer Framed verkrijgbaar. Op het gruwelijke lingersetje kan worden geboden, niet met geld maar met het sterkste argument. Durf je 'het vreemde', 'de ander', 'het kwaad' of je diepste angst te omarmen?

CHECK MY ART! (2026)

Wicked opdracht: Breng je kunst in kaart door een werk te plaatsen in de kaartencarrousel en laat een koper betalen met argumenten

Makers: Leerlingen 1 atheneum, 2 mavo, 2 gymnasium, 3 en 4 havo, klas 1A, 2M, 3H, 4H, Spinoza Lyceum, Amsterdam

Materiaal: A6 kaarten in kaartencarrousel, mixed media, brievenbus en ballenautomaat

De kaartencarrousel *CHECK MY ART!* is gemaakt door leerlingen van docent beeldende vorming Saskia van Heugten. Bezoekers kunnen een print kopen, niet met geld, maar met een handgeschreven argument. Op een ansichtkaart beschrijven bezoekers wat ze van het werk vinden. Zo ontdekt de maker hoe een ander het werk ervaart.

Met *CHECK MY ART!* maakt het eindcijfer plaats voor persoonlijke feedback: een stil verzet tegen de beoordelingscultuur die het onderwijs steeds sterker bepaalt. *CHECK MY ART!* nodigt bezoekers uit om aandachtig te kijken en het werk bewust te waarderen. Welke kaart vangt jouw blik? En met welke argumenten betaal je de maker via een postkaart in de brievenbus?

PS: Zelf zin om iets te maken? Trek een bal uit de automaat en ga ook aan de slag met de *Wicked Card Assignments!*

***Sticky Business* (2026)**

Wicked opdracht: Verbeeld jouw visie op suiker

Makers: Leerlingen 2 gymnasium, klas

G2A, Berlage Lyceum, Amsterdam

Materiaal: Snoep, papier-maché, keramiek, kleurpotlood, posca-markers, ijzerdraad en 3D software

Kristalhelder, zoet op de tong, verleidelijk, vrolijk en plakkerig... suiker roept warme herinneringen op aan de kindertijd. Vanuit die speelse associaties begon docent beeldende vorming Stephanie Koning aan dit project waarin ze door de ogen van tieners de veelzijdige blik op suiker laat zien.

Voortbouwend op de tentoonstelling *Sticky Business*, samengesteld door Marije Vogelzang, verkenden zij ook de keerzijde van suiker. Wat begint als iets feestelijks en verleidelijks blijkt onlosmakelijk verbonden met grotere verhalen over consumptie, verslaving en de geschiedenis van slavernij op suikerrietplantages. In hun werken verbeelden leerlingen zowel de aantrekkingskracht van zoetheid als kritische reflecties op de herkomst en impact ervan. Is suiker wel zo onschuldig als het lijkt?

Orakelkaarten reading (2026)

Wicked opdracht: Maak een orakelkaart met een tekening en een quote die iemand kan helpen of inspireren

Makers: Leerlingen van 1 t/m 3 havo, havo/vwo en vwo, Keizer Karel College, Amstelveen

Materiaal: Orakelkaarten, inkt, stift, verf, kleurpotlood, tafel, stoel en tapijt

De *Orakelkaarten* zijn ontworpen door leerlingen uit klas 1 t/m 3, onder leiding van docent beeldende vorming en performer Sveva de Valk. Elke kaart is uniek, met zowel een beeld op de voorkant als een boodschap op de achterkant. Samen vormen zij een deck van 78 orakelkaarten.

Vanuit de vraag ‘Welke wijsheid wil je met een ander delen?’ ontwikkelden de leerlingen hun eigen kaarten. Hun boodschappen zijn grappig, confronterend, troostend en soms verrassend inzichtelijk.

Tijdens doorlopende performances komen de kaarten tot leven. Schuif aan voor een *reading* en ontdek welke betekenis zich in het moment ontvouwt. De kaarten voorspellen niets, maar zetten iets in beweging. Een gedachte, een gevoel of een gesprek. Het kunstwerk ontstaat door de interactie met jou.

***Kleding met een mening* (2026)**

Wicked opdracht: Maak kleding met een eigen mening

Makers: Studenten jaar 2 Avans Pabo, Breda en leerlingen groep 7, OBS Het Landje, Rotterdam

Materiaal: Bestaande kledingstukken, textiel, verf en gevonden materiaal

Wanneer wordt wat je maakt echt van jou? De fotoserie *Kleding met een mening* laat zien hoe kleding meer kan zijn dan alleen iets wat je draagt: een tweede huid waarin identiteit, overtuiging en verlangens zichtbaar worden.

Docent beeldende vorming Tessa Smal nodigde leerlingen en studenten uit om kleding te onderzoeken als sociaal-cultureel middel: een manier om je te onderscheiden of juist ergens bij te horen. Smal daagde hen uit om hun identiteit op het spel te zetten: bestaande kleding uit elkaar te halen, te vervormen en opnieuw op te bouwen tot een persoonlijk statement. De foto's tonen niet alleen de ontwerpen, maar ook de blik van de makers en hoe studenten en leerlingen zich verhouden tot de wereld om hen heen.

***Meestervervalsers* (2026)**

Wicked opdracht: Zet een meesterwerk naar jouw eigen hand

Makers: Studenten jaar 1 Avans Pabo, Breda en leerlingen groep 8, Wereldwijzer, Vlaardingen

Materiaal: Diverse beeldende materialen en gecombineerde beeldende technieken

Het beeldende werk *Meestervervalsers* begint radicaal bij de ander. Bestaande beelden worden gekopieerd, toegeëigend en getransformeerd, waardoor vragen ontstaan over originaliteit en eigenaarschap. Voor dit project liet docent beeldende vorming Tessa Smal zich inspireren door haar opa, die in de jaren vijftig Mesdagvervalsingen maakte en verkocht. Vanuit die geschiedenis nodigde zij studenten en leerlingen uit bestaande kunstwerken te herinterpreteren en te transformeren tot een eigen beeldtaal.

Het maakproces maakt zichtbaar hoe studenten en leerlingen omgaan met onzekerheid. Sommigen zochten houvast in het origineel, anderen durfden los te laten en nieuwe richtingen te verkennen. De uiteindelijke werken zijn geen kopieën, maar persoonlijke vertalingen: sporen van zoeken, kiezen en betekenis geven.

Probleempiñata's (2026)

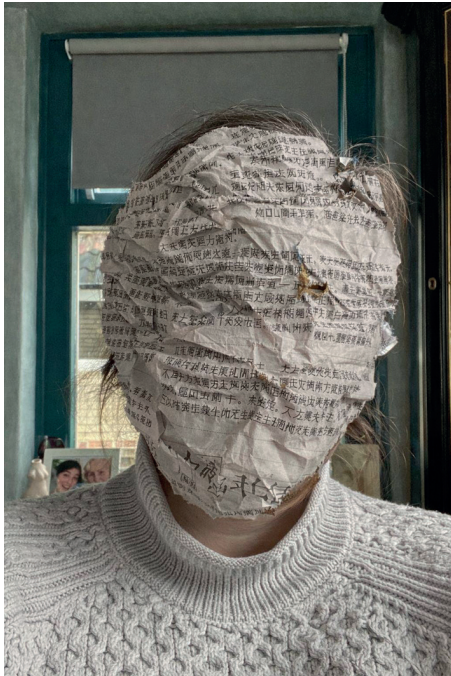
Wicked opdracht: Maak een piñata over een probleem en vul deze met tips van anderen

Makers: Leerlingen 1 vmbo en 1 havo, klas B1D, B1H, B1K, CSG De Willem van Oranje, Oud-Beijerland

Materiaal: Karton, plakkaatverf en crêpepapier

Wat zou er gebeuren als je je problemen letterlijk stuk kon slaan? In het project *Probleempiñata's* creëerden brugklasleerlingen van docent beeldende vorming Thijmen Burgerhout een piñata die symbool staat voor een probleem uit hun dagelijkse leven. Ze vulden de piñata's met tips, ideeën en positieve boodschappen uit hun omgeving.

Na afloop sloegen de leerlingen hun piñata stuk. Daarmee laten zij het probleem symbolisch los en worden zij letterlijk omringd door een verzameling aan adviezen en steun. Burgerhout ziet in zijn onderwijspraktijk dat veel leerlingen moeite hebben om hulp te vragen en hun problemen of onzekerheden te delen. Met dit project laat hij hen op een laagdrempelige en humoristische manier ervaren dat juist het delen van problemen, het vragen om hulp en het ontvangen van steun belangrijke stappen zijn in het omgaan met alledaagse uitdagingen.

***Constructing Truth* (2026)**

Wicked opdracht: Bedenk een fictief verhaal en transformeer de reacties daarop in geluid en beeld

Makers: Leerlingen Musicalschool Los!, Joure

Materiaal: Audio (AI-gegenereerde musicalnummers), teksten en albumhoezen

In *Constructing Truth* daagt muziekdocent Vera van Lierop haar leerlingen uit te onderzoeken hoe maakbaar waarheid is. Vanuit het idee dat waarheid gevormd en gestuurd kan worden, bedachten leerlingen fictieve verhalen die zij gedurende een week verspreidden. Hun keuzes en de reacties daarop legden zij vervolgens vast.

Tijdens een schrijfsessie verwerkten de leerlingen deze ervaringen tot teksten die met behulp van AI werden getransformeerd tot musicals. Een tweede groep vertaalde de teksten naar beeld in fotografisch werk, dat fungeert als albumhoezen. Samen vormen de werken een reeks individuele waarheden en tonen zij hoe waarheid ontstaat in handelen, interpretatie en verbeelding.

COLOFON

Redactie

Melissa Bremmer, Emiel Heijnen,
Sanne Kersten, Oskar Maarleveld,
Ebissé Wakjira

Grafisch ontwerp

Anne Hitzges

Framer Framed wordt ondersteund door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Amsterdam Fonds voor de Kunst; Gemeente Amsterdam; en VriendenLoterij Fonds.

Deze groepspresentatie is mogelijk gemaakt door de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, ELJA Foundation en Cultuurfonds.

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten team

Project: Melissa Bremmer, Emiel Heijnen, Sanne Kersten, Oskar Maarleveld

Communicatie: Marloes Brouwer, Petra Orthel, Doris Zevenbergen

Framer Framed team

Directie: Cas Bool, Josien Pieterse

Office: Lara Meguid, Ruben Stoffelen

Tentoonstellingen en

publieksprogramma: Mazen Al Ashkar, Jack Fresia, Jiyoung Kim, Isabelle Lafazanis, Dewi Laurente, Emily Shin-Jie Lee, Lydia Markaki, Ashley Maum, Jean Medina

Communicatie: Rachel Gonzalez, Anne Hitzges, Paul Jongsma, Zoe M'Poko, Carina Minnee, Dieudonnee Twickler, Ebissé Wakjira, Stefan Wharton

Educatie en community:

Nagham Abu Assaf, Savitri Bergraaf, Sterre Herstel, Marlijn Klopstra, Linus Louwes, Elke Uitenthuis

Hosts en vrijwilligers:

Celine Abu-Zahideh, Anneke Blokland, Carel Buenting, Isa Defesche, Shaya Fahd, Megan Granger, Amo Kaur, Zaruhi Kevorkova, Mai Khalil, Anne Krul, Jasmine Mirmohammadi, Ayman Nadaf, Linnemore Nefdt, Liam Rhatigan, Sam, Awat Qadi

ELJA
Foundation

het
cultuurfonds

AF amsterdams
fonds voor de
kunst

**x Gemeente
x Amsterdam**

FRAMER FRAMED

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

ADRES

Framer Framed
Oranje-Vrijstaatkade 71
1093 KS Amsterdam

OPENINGSTIJDEN

di – zo
12.00 – 18.00

CONTACT

info@framerframed.nl
framerframed.nl